

L'ART D'AFAIÇONAR EL SO.
ESTHER XARGAY

Les "Músiques submergides", oxigenades per KRTU i canalitzades per Barbara Held, han inundat les vesprades de tota una setmana a l'espai de Metrònom - obert especialment per a l'ocasió- i s'han expandit pel Museu d'Art de Girona i pel Teatre Monumental de Mataró. Aquesta iniciativa ha ofert un repertori excel·lent de concerts de música experimental, amb músics i compositors reconeguts internacionalment per llurs trajectes, traçats sobre les petges de John Cage. Són creadors de sons i d'instruments que --de la mà de la tecnologia-- obren a l'infinit els paràmetres de les possibilitats poètiques de l'acústica.

Es tracta d'un programa brillant que omple un buit en el nostre panorama de concerts de música contemporània, en el qual alguns crítics beats --com ara Miquel Jurado a les pàgines del diari El País- conserven llurs claustres nets de les relacions incestuoses entre art, poesia i música que tan creativament mantenen els compositors dins el ventall interdisciplinari que suposa la recerca sonora avui.

Aquesta és la reflexió a la qual ens aboca l'èxit d'assistència al cicle i l'interès demostrat per un públic --el de Metrònom, que acudeix totes les propostes que ofereix aquest espai de recerca--, el qual és format, en gran part, per artistes plàstics, músics, poetes, creadors en general, persones que es nodreixen de tot allò que els aporta el que fer artístic d'altri. En fi, un públic que va més enllà de la vel·leïtat del mera consum cultural. Els concerts foren iniciats pel valencià Miquel Jordà --compositor que treballa especialment la relació Imatge-so i les instal·lacions sonores-- amb el seu "trombosax" (instrument creat amb el cos d'un saxo alt amb boquilla de trombó), d'on surten cants i sons entreteixits en una subtil trama electroacústica de notes disperses, que insinuaven un joc d'ambigüitats tímbriques de veus, cordes, vents i percussió.

El canadenc Gordon Monahan --que conrea l'art sonor i la instal·lació "multi-media"-- deixà tothom astorat davant la força i la qualitat poètica de les seves obres, ja sigui per les onades metàl·liques de les cordes --repicades pel teclat del seu piano preparat--, ja sigui per la peça-performance per a tres altaveus i llums en moviment, una composició d'una bellesa insòlita.

El nord-americà David Behrman --pioner, des dels anys 60, en la creació de sistemes musicals per a ordinador i per a instal·lacions sonores-- elabora peces fetes a base de software, el qual "escolta" el que fan els intèrprets i hi respon, tot establint-se així un diàleg entre personalitats, les dels músics i la del dissenyador del sistema. En aquesta ocasió, els seus sistemes musicals s'interrelacionaven harmoniosament amb dos experts en la improvisació: Barbara Held, amb la flauta elèctrica, i, al piano, el conegut tecladista "Blue" Gene Tyranny.

Nicolas Collins, igualment nord-americà, és de les noves generacions que exploren la música interactiva i que treballen en la recerca d'instruments nous. Les notes que surten del seu trombó propulsat són copsades en les ones radiofòniques. D'aquesta manera, manipula veus i sons que es conjuguen amb fragments de música de tota mena, tot pantant composicions dins l'indexable, subtils al·lusions a la materialitat i la imaterialitat dels sons. Michel Waisvisz, holandès, també crea instruments nous: instal·lacions sonores, "crackle totems" i artistes-robot, que ha exposat en galeries i museus i amb els quals conrea l'idea de peça única, irrepètible. Per aquest motiu no ha gravat en disc ni en CD des de l'any 1977. Innombrables composicions possibles són a freqüència dels seus dits i les interpreta exclusivament en el context on actua. El nord-americà Joel Ryan arriba a la música de la

mà de la física i de la filosofia. Actualment treballa així mateix en la creació de nous instruments de processament digital de temps real. Ryan interpretà la seva música amb el moviment del seu cos i amb una corda de piano, que tocava amb un arquet, a fi de potenciar-ne les vibracions tèttables per damunt de les sonoritats electroacústiques que produïen els seus moviments.

El violinista Takehisa Kosugi és fundador del grup ONgaku i principal introductor de la performance i de l'obra multi-media al Japó. Intervingué en les accions i manifestacions de Fluxus, fou col.laborador de John Cage en nombrosos concerts i composà obres per al grup de dansa de Merce Cunningham. Aquesta vegada actua amb Fast Forward, conegu percussionista britànic que potencia l'encontre fortuit dels cossos i converteix tot el que troba en instrument musical. Val a dir que, en aquest cas, féu música amb uns objectes metàl·lics que li proporcionà l'artista empordanès Pere Noguera. Kosugi i Forward reivindiquen que la performance musical ha de fer perceptibles, audibles, i tangibles els aspectes invisibles d'una situació determinada; ha de revelar allò que és ocult, i ha de permetre que els sons es vegin a més de sentir-se. Fátima Miranda treballa exclusivament amb la seva veu, la qual entén com un instrument de vent i de percussió instal·lat en el propi cos. Els seus sons guturals conformen poesies onomatopèiques que van fent variacions, peces que recorden el cant de les balenes, que s'ofeguen en la fonètica d'un discurs fet d'evocacions, en el qual les impostacions de la veu revelen la psicologia de tota mena de personatges en situacions diverses: l'horror, l'amor, la perversitat, la candidesa, la xafarderia, la mundanitat o la follia. La seva poètica ho expressa tot, sense llenguatge ni gest; és la mimica la veu i la força dels seus sons.

Miquel Gaspà, Josep Manuel Berenguer i Clara Garí, oferiren el concert "Klänge", amb música de J. M. Berenguer composta segons el suggeriment de M. Gaspà d'inspirar-se en una sèrie de poemes de Wassily Kandinsky. Entre clarinets diversos, veu, i mijans electrònics audio-visuals, articularen un joc ben suggerent que portava l'espectador a les portes de l'inefable, implícit en els poemes i pintures projectats.

La novaiorquesa Pauline Oliveros tancà aquest cicle amb l'exorcisme que suposa el so místic del seu acordió, profund i sensual, quasi exempt de melodia però saturat d'una veritat íntima. Les seves obres, que colpegen per llur màgia, tenen el poder de desnudar el batec dels pensaments i sentiments que hom té més ocults. Per Pauline Oliveros, "El so és el cos de la música, el so és a l'espai com l'aigua és a la terra i com l'aire és al foc". Un poema clau per entendre la fusió de les arts.